

Mikołaj Truszkowski

Uniwersytet Łódzki

ORCID: 0000-0002-4262-5776

Nawojka Eckhardt

Uniwersytet Łódzki

ORCID: 0009-0006-4561-8228

**SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ
KONFERENCJI NAUKOWEJ
„JEDNOSTKA W DEMOKRATYCZNYM PAŃSTWIE PRAWNYM”
(ŁÓDŹ, 20 MAJA 2025 R.)**

20 maja 2025 r. odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Jednostka w demokratycznym państwie prawnym”. Wydarzenie to, organizowane przez Koło Naukowe Prawa Konstytucyjnego UŁ we współpracy z Katedrą Prawa Konstytucyjnego UŁ, miało charakter zdalny. Wzięło w nim udział dwudziestu pięciu prelegentów: doktorantów i studentów reprezentujących piętnaście czołowych krajowych uniwersytetów, a także przedstawiciele komitetu naukowego wydawnictwa – dr hab. Monika Haczkowska, prof. PO oraz dr hab. Michał Bartoszewicz, prof. UJD.

W ramach uroczystego otwarcia konferencji wszystkich uczestników przywitała dr hab. Aldona Domańska, prof. UŁ – Kierownik Katedry Prawa Konstytucyjnego UŁ. Podkreśliła ona szczególną wagę tematu przewodniego wydarzenia, wybranego przez organizatorów. Następnie głos zabrał opiekun Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego UŁ – dr Jakub Stępień. W dalszej kolejności przystąpiono do części merytorycznej.

W programie konferencji wyodrębniono – poprzez kryterium przedmiotowe – pięć paneli merytorycznych. Pierwszy panel miał charakter *stricte* doktorancki. Wzięli w nim udział przedstawiciele Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UŁ, Szkoły Doktorskiej UJD w Częstochowie, Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UJ oraz Centrum Interdyscyplinarnych Studiów Konstytucyjnych UJ. Zaprezentowane referaty dotyczyły koncepcji obywatelskiego nieposłuszeństwa z perspektywy zasady demokratycznego państwa prawnego (mgr Jakub Sromecki),

zakazu naruszania istoty praw i wolności (mgr Aleksandra Trachta), konstytucyjnych gwarancji zakładania fundacji rodzinnych (mgr Anna Warston), casusu rumuńskich wyborów prezydenckich (mgr Marcin Kasperkowiak) oraz gwarancji ochrony pracy i prawa do wypoczynku (mgr Bartosz Ostafin). Warto wskazać, że szczególne zainteresowanie wywołało wystąpienie odnoszące się do przypadku Călina Georgescu jako sprawdzianu dla rumuńskiego demokratycznego państwa prawnego. Referent odniósł się w nim do zagrożeń współczesnych demokracji, których przejawami są: polaryzacja społeczeństwa, wzrost poparcia dla ugrupowań prezentujących skrajne poglądy polityczne, jak również możliwość ingerencji zewnętrznej w postaci finansowania poza komitetem wyborczym kampanii wyborczej kandydata. Po prezentacji zagadnień panelu pierwszego otwarto dyskusję, w której wzięli udział niemal wszyscy obecni uczestnicy. Pytania dotyczyły przede wszystkim kwestii związanych z czasowym ograniczeniem prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej (w kontekście możliwości naruszenia istoty prawa do azylu), wykorzystaniem luk w systemie prawa podatkowego w celu omijania opodatkowania (w aspekcie kapitału założycielskiego fundacji rodzinnych), jak również możliwości ograniczenia biernego prawa wyborczego z powodu finansowania kampanii wyborczej przez państwa trzecie (w odniesieniu do casusu rumuńskich wyborów prezydenckich).

W ramach kolejnego panelu poruszono zagadnienia traktujące o warunkach udziału w zamówieniu publicznym z punktu widzenia zakazu dyskryminacji (mgr Barbara Puskarewicz), kwestii relacji wolności słowa i mowy nienawiści (Beata Jackowska), demokracji walczącej w dobie dezinformacji w związku z coraz większą ilością pojawiających się w przestrzeni publicznej fake newsów (Dominik Lotycz), zasadzie równości (Gabriela Kwiecińska, Alicja Michalec) oraz funkcjonowaniu praw człowieka w kontekście globalnych przemian (Bartosz Janisz). Problematykę tę przedstawili prelegenci z WSPiA Rzeszowskiej Szkoły Wyższej, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego. Warto wskazać, że w ramach tej części wydarzenia kwestie wolności słowa, dezinformacji oraz warunków udziału w zamówieniu publicznym spotkały się z istotnym odzewem uczestników. W trakcie dyskusji pytania koncentrowały się wokół kolizji wartości ze szczególnym uwzględnieniem przyznania prymatu jednej z nich. Interesujący dyskurs wywiązał się też przy próbie ustalenia, którymi obiektywnymi kryteriami powinien kierować się zamawiający w prawie zamówień publicznych. Podkreślono, że obecne regulacje prawne stwarzają fikcję, zmuszając oferentów do zawiązywania konsorcjów w celu spełnienia sztucznie kreowanych wymogów.

Podczas następnego – trzeciego – panelu głos zabrali uczestnicy z Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie, Uniwersytetu Łódzkiego oraz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Odnieśli

się oni do oceny konstytucyjności zawieszenia prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej (Szymon Nieznański), konstytucyjnego prawa do azylu (Filip Surmacz), praktyki realizowania konstytucyjnych praw i wolności (Kinga Płaczek), funkcjonowania specustawy drogowej (Mikołaj Truszkowski) oraz zjawiska lobbingu (Emilia Jackiewicz). W związku z oceną legalności rozwiązań wprowadzonych w specustawie drogowej z perspektywy ochrony prawa własności prelegent przedstawił ogólne założenia tego szczególnego postępowania administracyjnego oraz zagrożenia wynikające z wadliwości interpretacji postanowień specustawy przyjętej w orzecznictwie. Wskazano, że powszechnie przyjęta jedna z linii orzeczniczej prowadzi do naruszenia art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, gdyż uniemożliwia ocenę planowanej inwestycji drogowej w świetle wymogów testu proporcjonalności. Na skutek tego dysponent konstytucyjnie chronionego prawa własności pozbawiony jest możliwości realnej ochrony owego *principium*. Jak podkreślono – z analizy orzecznictwa wynika, że organy władzy publicznej występujące w charakterze inwestora przedkładają w sposób automatyczny (bez dodatkowych analiz) interes wspólnoty samorządowej nad interesem prywatnym. W ramach dyskusji starano się ustalić, czy *clou* problemu prawnego tkwi w art. 11e ustawy, czy w całokształcie jej przepisów.

W kolejnej części wydarzenia referaty przedstawili uczestnicy z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Łódzkiego oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wystąpienia dotyczyły ochrony zdrowia publicznego jako materialnoprawnej przesłanki ograniczenia wolności osobistej w czasie pandemii COVID-19 (Klaudia Ramotowska), jak również szczególnego wskazania na naruszenia wolności religii w tym okresie (Jolanta Andrzejewska), realiów funkcjonowania praw i wolności obywatelskich w okresie tej pandemii (Bartosz Pałucki), problematyki braku reprezentacji kobiet w Senacie RP (Klaudia Żbikowska, Jakub Milarski) oraz przymusu wyborczego (Nawojka Eckhardt). Oceny ostatniego ze wskazanych zagadnień dokonano z perspektywy analizy, czy jego wprowadzenie jest szansą, czy przejawem klęski demokracji. Przedstawiono regulacje dotyczące obowiązku wyborczego w wybranych państwach demokratycznych, ze szczególnym uwzględnieniem Belgii, oraz wskazano za i przeciw jego wprowadzenia w polskim systemie prawnym. Podkreślono możliwość wzmocnienia legitymacji uzyskanego mandatu społecznego oraz ugruntowania uczestnictwa w wyborach jako postawy obywatelskiej. Z drugiej strony analizowane rozwiązanie w ocenie referentki może prowadzić do nieprzemyślanego przez wyborców aktu głosowania. Dodatkowo powinnośc ta jest krokiem radykalnym, mogącym wskazywać na brak możliwych do zaferowania przez władzę publiczną innych środków profrekwencyjnych.

W ramach ostatniej części paneliści z Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie oraz Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach omówili zagadnienia dotyczące aspektów karnoprocesowych. Wystąpienia odnosiły się

do ustawy o bestiach (Krystian Kalicki), gwarancji rzetelnego i jawnego procesu (Karol Bogdański) oraz ingerencji prawnokarnej w świetle konstytucyjnej zasady proporcjonalności (mgr Katarzyna Mróz). Szczególne zainteresowanie wzbudziły tezy wygłoszone przez ostatnią prelegentkę. Referentka dokonała analizy dopuszczalnego zakresu ingerencji ustawodawcy w prawa i wolności konstytucyjne jednostki w świetle zaostrożania represji karnej, odnosząc się do najnowszych nowelizacji prawa karnego umotywowanych populizmem penalnym. Uczestnicy konferencji w czasie dyskusji rozważyli faktyczny wpływ konstytucyjnej zasady proporcjonalności na rozwój prawa karnego.

Zamknięcia konferencji dokonała Kierownik Katedry Prawa Konstytucyjnego UŁ – dr hab. Aldona Domańska, prof. UŁ, opiekun Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego UŁ – dr Jakub Stępień oraz Mikołaj Truszkowski i Nawojka Eckhardt – sekretarze Komitetu Organizacyjnego.